

Oecumenische viering
Protestantse Wijkgemeente De Lichtbron
Parochie Heilig Hart - Heilige Joseph

Wees waakzaam

Voorganger: Ds. E. van Halsema, Kapelaan Juan Andrés Correa del Río

Schriftlezingen: Handelingen 20: 17-38 en Lucas 21: 5-19

Overweging

Lieve mensen van de H. Hart-H. Josephparochie en van De Lichtbron. Voor onze beide geloofsgemeenschappen zijn het spannende tijden. Er is onrust, zo heb ik gehoord binnen de parochie over de vraag hoe lang dit gebouw nog opgehouden kan worden. Tegelijk is er ook onrust binnen De Lichtbron. Het fusieproces van oorspronkelijk vijf verschillende partners is ons niet in de kouwe kleren gaan zitten. In die situatie van onzekerheid voor de toekomst die ook Gods toekomst is hebben wij de Schrift geopend in de hoop hier een goed woord te vinden.

Hoofdpersoon vanmorgen is de apostel Paulus. Deze apostel is, samen met een aantal medewerkers op weg naar Jeruzalem, voor een ontmoeting met Jakobus, broer van Jezus en leider van de gemeente aldaar. Wat Paulus nog niet zeker kan weten op dat moment maar waar hij wel voor kan vrezen is dat het voor hem in Jeruzalem niet goed zal aflopen. Hij zal er gearresteerd worden.

Paulus heeft haast. Op het Wekenfeest, Pinksteren, wil hij in Jeruzalem zijn. En het is een lange reis. Dan doet hij iets bijzonders. Terwijl hij haast heeft besluit hij een tussenstop te maken. Hij stopt in Milete, ongeveer 50 kilometer ten zuiden van Efeze waar hij eerder lange tijd verbleven heeft, en hij stuurt vandaar een medewerker naar Efeze met het verzoek terug te komen met de oudsten uit die stad. Hij wil zeg maar de hele kerkenraad of parochieraad nog een keer kunnen toespreken.

Dit alles, zo heeft men berekend, betekent een oponthoud van misschien wel vijf dagen op de reis naar Jeruzalem. Dus midden in alle haast kiest Paulus ervoor om halt te houden. Hij wil nog één keer de broeders uit Efeze zien bij wie hij zo lang verbleven heeft, bij wie hij zoveel heeft meegemaakt.

Hij wil hun nog één keer toespreken. En zo geschiedt. De broeders uit Efeze arriveren en Paulus neemt het woord. Het is de derde langere toespraak van Paulus die we kunnen vinden in het boek Handelingen. De eerste toespraak was gericht tot de leden van een synagoge, ergens in het hoogland van wat tegenwoordig Turkije heet. De tweede toespraak was gericht tot geïnteresseerde mensen op de Areopagus in Athene.

Dus de eerste toespraak was gericht tot Joden, de tweede tot Grieken, en nu komt de derde toespraak, gericht tot leden van de christelijke gemeente zelf.

Dat geeft deze toespraak een geheel eigen kleur. Nu is het Paulus er niet om te doen om mensen te overtuigen. De inzet van de toespraak in Milete, gericht tot de oudsten van Efeze, is een pastorale. Voor de parochianen van de H. Hart-H. Josephparochie: het is of op dit moment van onzekerheid in uw parochie Bisschop Jan Hendriks hoogstpersoonlijk de moeite neemt om uit Haarlem af te reizen naar u en met u komt spreken in een vergadering van de gehele parochie. Voor de gemeenteleden van De Lichtbron: het is of op dit moment van onzekerheid in uw gemeente de classispredikant Peter Verhoeff hoogstpersoonlijk de moeite neemt om uit Alkmaar af te reizen naar u en met u komt spreken in een vergadering van de gehele gemeente.

Wat valt ons op als we met dat beeld voor ogen de toespraak van Paulus gaan horen? Ten eerste: hoe persoonlijk is de inzet van Paulus wel niet! Hier is niet iemand aan het woord die vanuit een soort hoge, afstandelijke positie spreekt. Integendeel, in de drie jaar dat hij in Efeze verbleven heeft, is het vechten tegen de bierkaai geweest. In alle nederigheid heeft hij het goede woord gebracht. Met hen heeft hij verdriet en beproevingen doorstaan. Later vat hij het zelfs samen met het woord 'tranen'.

Het is of we hier de Paulus uit zijn eigen brieven horen spreken. Het voert te ver om dat hier uit te werken, maar hier horen we een echo van met name de Paulus zoals hij in de tweede brief aan de Corinthiërs spreekt. Ook daar spreekt Paulus op een uiterst persoonlijke manier over het lijden dat hem ten deel is gevallen als apostel. Ook daar is het: 'kracht in zwakheid'.

Dat is dus het eerste dat opvalt: een persoonlijk betoog waarin Paulus op geen enkele manier lijkt op al die predikers van het succes die tegenwoordig furore maken.

Het tweede sluit hierbij aan. Paulus zegt: *"Nu ben ik op weg naar Jeruzalem, gedreven door de Geest, zonder te weten wat me daar te wachten staat"*. 'Gedreven door de Geest' staat er. Liever zou ik willen vertalen: *'gevangengenomen door de Geest'*. Of: *'geboeid door de Geest'*. Op die manier laten we namelijk uitkomen hoe Paulus eerder beschreven is geweest in het Boek Handelingen, voor het moment dat hij de opgestane Heer bij Damascus zou ontmoeten. Daar staat dat hij christenen gevangen wilde nemen, hen in de *boeien* wilde slaan. Daar staat precies hetzelfde woord als in de toespraak in Milete als Paulus zegt dat hij gedreven of *geboeid* is door de Geest.

Het kan verkeren. Degene die eerst anderen in de boeien wilde slaan is nu geboeid door de Geest. De Geest drijft hem naar Jeruzalem. De Geest drijft hem waarschijnlijk naar nieuwe gevangenschap. Hier is dus sprake van een soort ultieme ironie, dat begrijpt u wel.

Protesteert Paulus daartegen? Absoluut niet. Op een manier die voor ons misschien moeilijk te volgen is zegt hij dat hij niets geeft om lijfsbehoud, als hij maar kan getuigen van de goede boodschap van Gods genade. Wat aan ons de vraag stelt: tot welke offers zijn wij bereid voor de goede boodschap? Welke persoonlijke offers zijn wij bereid te brengen? Hoe gaan wij om met tegenslagen op onze weg van geloof?

Dus het eerste was: geen betoog vanuit de hoogte maar een betoog vanuit persoonlijke ervaringen. Het tweede is daar een verdieping van: Paulus laat zich boeien door de Geest, geeft zich over, omwille van de goede boodschap.

Ten derde, tot slot. Ik memoreerde al dat deze derde toespraak van Paulus niet de intentie heeft te overtuigen maar allereerst een pastorale insteek heeft. Deze toespraak is gericht tot de christelijke gemeente zelf [noot 1]. Zijn rol is nu niet meer die van missionaris zoals in de eerste twee toespraken maar die van herder en zielzorger. Het is in deze rol – tot slot – dat Paulus dan ook de waarschuwende woorden aan het eind van zijn toespraak laat horen. Als de herder van de gemeente van Efeze waarschuwt hij voor ‘woeste wolven die zullen binnendringen en die de kudde niet zullen ontzien’.

Dat doet dan denken aan de woorden van Jezus die we gehoord hebben over mensen die de gemeente in de war zullen brengen met berichten dat het einde al aanstaande is. Zo krijgen ook wij als verzamelde gemeente een waarschuwing om kritisch te zijn. Om ons niet mee te laten slepen met alles wat onder de vlag van het evangelie verkondigd wordt.

Valt er nog een andere les uit te trekken? Mogelijk zit die aan het eind van de toespraak tot de oudsten in Milete. Het college van oudsten wordt opgeroepen om *waakzaam* te zijn. Juist als er moeilijke kwesties aan de orde zijn dienen bestuurders waakzaam te zijn, zich niet mee te laten slepen door alles wat zich aandient. Zo kun je je laten gelden als betrouwbaar.

Het college van oudsten van Efeze wordt opgeroepen dezelfde beschikbaarheid en overgave te hebben als Paulus onder hen heeft betoond – hoe moeilijk dat ook kan zijn. Het gaat hier om echt leiderschap, hoe om te gaan met tegenslagen en lijden. Wat zo beloofd wordt is niet een weg van succes. Wat zo wel beloofd wordt is dichtbij Jezus blijven – ook als het moeilijk wordt.

Opgeroepen worden wij als parochie en gemeente om ons ook – op onze eigen manier en binnen onze eigen mogelijkheden – te laten *boeien door de Geest*. Hoe zou dat er uit kunnen zien? Ik doe een enkel voorstel.

Je laten boeien door de Geest betekent niet bang zijn voor kleiner en grijzer worden.

Je laten boeien door de Geest is steeds weer putten uit de bron van de woorden van God zoals die tot ons komen in de Bijbel.

Je laten boeien door de Geest is openstaan voor het onverwachte dat de Geest ons brengen zal, vast en zeker.

Je laten boeien door de Geest is niet bang zijn voor tegenslagen, niet vrezen voor tranen, niet bang zijn voor vragen die niet direct opgelost kunnen worden maar volhouden in gebed.

Wees waakzaam, want ge weet niet op welk uur de Mensenzoon komt

Noten:

1/ Voor de geïnteresseerde lezer:

De eerste toespraak van Paulus in het boek Handelingen was allereerst gericht tot Israël en bevat twee schriftcitaten.

De tweede toespraak van Paulus in Athene was gericht tot Grieken en bevat een citaat uit Griekse poëzie.

Nu zijn we toe aan Paulus' derde toespraak, als enige gericht tot mede-gelovigen. Het is passend dat deze toespraak in 20: 35 eindigt met een citaat uit de mond van Jezus – een citaat dat overigens niet in de evangeliën te vinden is. Het citaat luidt als volgt: '*Geven maakt gelukkiger dan ontvangen*'.

Dat heeft Paulus ook zelf gedaan, door met zijn eigen handen te werken. Zo wordt de autoriteit van Paulus uiteindelijk gegrondvest in de autoriteit van de Heer Jezus zelf.

Gebruikte literatuur:

- Daniel Marguerat, *Die Apostelgeschichte* [Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament]. Göttingen 2022
- Erik van Halsema, *Geboeid door de Geest*. In: De Eerste Dag. Handreiking bij de Jaarorde. Herfst 2025 – jaargang 48-4, p. 45-46

